

РІШЕННЯ
щодо присудження наукового ступеня
кандидата наук

Спеціалізована вчена рада Д 29.051.11 Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля Міністерства освіти і науки України, м. Київ, прийняла рішення щодо присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук **Унгурян Наталі Василівні**

на підставі прилюдного захисту дисертації

«Соціально-психологічні особливості проявів когнітивного дисонансу у професійній діяльності медичних працівників»

у вигляді рукопису

за науковою спеціальністю 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи»

16 травня 2025 року, протокол № 31.

Унгурян Наталя Василівна, 1977 року народження,
громадянка України.

освіта вища: закінчила у 1999 році Запорізький державний медичний університет

за спеціальністю «Фармація»;

закінчила у 2024 році Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

за спеціальністю «Психологія».

В аспірантурі не навчалась.

Працює фахівцем зі зв'язків з медичною громадськістю ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» (м. Київ) з 01 квітня 2019 року й по теперішній час.

Дисертація виконана у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля МОН України, кафедра практичної психології та соціальної роботи, м. Київ.

Науковий керівник – Завацький Юрій Анатолійович, доктор психологічних наук, професор, Східноукраїнський національний університет

імені Володимира Даля МОН України, завідувач кафедри фізичного виховання.

Здобувачка має 17 опублікованих праць за темою дисертації, з них 10 праць написано без співавторів, 8 статей у наукових фахових виданнях, у тому числі:

1. Унгурян Н.В. Психологічні аспекти подолання когнітивного дисонансу та розв'язання когнітивних конфліктів медичними працівниками. *Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2014. № 3 (35). С. 416-423.
<http://tppjournal.com.ua/n3y2k14.html>
2. Унгурян Н.В. Соціально-психологічні особливості проявів та впливу когнітивного дисонансу на професійну діяльність медичних працівників. *Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. № 3 (44). Т. 1. С. 282-290.
<http://tppjournal.com.ua/n3y2k17.html>
3. Унгурян Н.В. Соціально-психологічні особливості прояву когнітивного дисонансу у професійній діяльності медичних працівників. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. К.; Ніжин: ПП Лисенко, 2020. Т. IX, Вип. 13. С. 714-723.
<http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v9/i13/70.pdf>
4. Унгурян Н.В. Ціннісний підхід до професійної діяльності як чинник подолання негативних наслідків когнітивного дисонансу у медичних працівників. *Psychology Travelogs: наук. журн. Хмельницького національного університету*. 2025. № 1. С. 264-274.
<https://doi.org/10.31891/PT-2025-1-26>

Офіційні опоненти:

1. Гейко Євгенія Вікторівна, доктор психологічних наук, професор, професорка кафедри психології та соціальної роботи, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка МОН України, дала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У процесі з'ясування сутності поняття «ціннісне ставлення до життя», окрім теоретико-аналітичного дослідження питання, було б доцільно провести соціально-психологічний аналіз, базуючись на даних анкет про ставлення різних груп медичних працівників, включаючи студентів, до цінностей. Важливо було б з'ясувати, чи сприймається професійна діяльність як цінність, і яким чином ціннісне ставлення до життя корелює з професійною діяльністю медичного працівника.
2. У межах теоретичного розгляду питання дисертантка ґрунтовно зосереджується на понятті «когнітивний дисонанс», водночас чіткого

розмежування з поняттям «когнітивний конфлікт» не запропоновано. Відтак необхідним є висвітлення психологічних основ та змісту ключової відмінності між ними.

3. У контексті представлення моделі дискретно-часових ланцюгів (Дж. Кемені, Дж. Снелл), авторка не чітко описує цілі використання згаданої математичної техніки і не подає повною мірою результати цього цікавого експерименту.
4. В емпіричній складовій дисертаційного дослідження зосереджено увагу на висвітленні прояву механізмів психологічного захисту у представників різних категорій медичних працівників. Попри це, бракує конкретизації щодо взаємозв'язку цих механізмів із когнітивним дисонансом. Потребує пояснення як саме специфіка механізмів психологічного захисту впливає на переживання когнітивного дисонансу у професійній діяльності медичних працівників.

2. Білецький Павло Степанович, кандидат психологічних наук, директор, Український Північно-Східний Інститут прикладної та клінічної медицини (м. Суми),

дав позитивний відгук із зауваженнями:

1. У дослідженні підкреслено необхідність розробки ефективних стратегій подолання когнітивного дисонансу, як для медичних працівників із різним стажем професійної діяльності, так і для студентів медичних закладів. Проте, конкретні засоби реалізації таких стратегій в процесі навчання студентів залишаються невизначеними. У зв'язку з цим потребує пояснення, яким чином відбувається формування результативних стратегій виходу зі стану когнітивного дисонансу у майбутніх фахівців-медиків.
2. Авторкою представлено ґрунтовну програму формування конфліктологічної культури медичних працівників з метою подолання негативних проявів когнітивного дисонансу в їх професійній діяльності, розвитку ціннісного ставлення до життя, зокрема, у студентів-медиків. Водночас, поза увагою цієї програми та пов'язаних з нею заходів залишається ключова роль викладачів у підтримці цього процесу. Виникає питання щодо доцільності розробки моделі освітнього середовища, яке може бути складовою частиною зазначеної програми.
3. У професійній діяльності медичних працівників особливої уваги потребують внутрішньоособистісні конфлікти, які можуть слугувати одним із ключових чинників виникнення та прояву когнітивного дисонансу. Разом із тим, емпіричні відомості про особливості проявів та шляхи подолання внутрішньо-особистісних конфліктів, пов'язаних з професійною діяльністю медичних працівників, висвітлено фрагментарно, що, свідчить про потребу в більш ґрунтовному їх висвітленні.

4. В авторефераті дисертації варто було б глибше розглянути психологічні аспекти й конкретизувати дії, спрямовані на становлення конфліктологічної культури медичних працівників та студентів медичних спеціальностей.

На дисертацію та автореферат надійшло 7 відгуків:

1. Від доктора психологічних наук, доцента Лілії Черновської, завідувачки кафедри психології навчально-наукового інституту педагогіки і психології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» МОН України.

Відгук позитивний, зауважень немає.

2. Від доктора психологічних наук, професорки Інеси Гуляс, професорки кафедри практичної психології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича МОН України.

Відгук позитивний, зауважень немає.

3. Від доктора медичних наук, професорки Валентини Шаповалової, професорки кафедри фізичного виховання Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля МОН України.

Відгук позитивний, зауважень немає.

4. Від доктора психологічних наук, професорки Ольги Литвиненко, професорки кафедри менеджменту охорони здоров'я Одеського національного медичного університету МОЗ України.

Відгук позитивний, зауважень немає.

5. Від доктора психологічних наук, доцента Наталі Фалько, професорки кафедри психології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького МОН України.

Відгук позитивний, зауважень немає.

6. Від доктора психологічних наук, професора, академіка Академії наук вищої школи України Ірини Волженцевої, професорки кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти Університету Григорія Сковороди в Переяславі МОН України.

Відгук позитивний, зауважень немає.

7. Від доктора психологічних наук, професорки Росини Шевченко, професорки кафедри практичної психології Одеського національного морського університету МОН України.

Відгук позитивний, зауважень немає.

У дискусії взяли участь члени спеціалізованої вченої ради: Ю. О. Бохонкова, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає; В. Й. Бочелюк, доктор психологічних наук, спеціальність

19.00.05, зауважень немає; Н. А. Добровольська, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає; С. О. Гарькавець, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає; О. Г. Лосієвська, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає; Л. С. Пілецька, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає; О. О. Блискун, доктор психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає; Г. М. Побокіна, кандидат психологічних наук, спеціальність 19.00.05, зауважень немає.

При проведенні таємного голосування виявилось, що із 10 членів спеціалізованої вченої ради, які взяли участь у голосуванні (з них 9 докторів наук за профілем дисертації), проголосували:

«За» – 10 членів ради,

«Проти» – немає,

недійсних бюлетенів – немає.

ВИСНОВОК

спеціалізованої вченої ради Д 29.051.11 при Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля МОН України про присудження Унгурян Наталі Василівні наукового ступеня кандидата психологічних наук за науковою спеціальністю 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи»

16 травня 2025 року

протокол № 31

На підставі вивчення дисертаційного дослідження Унгурян Наталі Василівни «Соціально-психологічні особливості проявів когнітивного дисонансу у професійній діяльності медичних працівників», відгуків офіційних опонентів – доктора психологічних наук, професора Гейко Євгенії Вікторівни, кандидата психологічних наук Білецького Павла Степановича, прилюдного захисту дисертації спеціалізована вчена рада

УХВАЛИЛО:

Дисертаційна робота Унгурян Наталі Василівни є самостійним, завершеним теоретико-емпіричним дослідженням із актуальної проблеми соціальної психології, психології соціальної роботи. Дисертаційне дослідження виконане у межах комплексних науково-дослідних тем кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля «Соціокультурні та психологічні аспекти адаптації особистості в сучасному соціумі», «Соціально-психологічні основи розвитку адаптаційного потенціалу особистості засобами інноваційних психотехнологій в умовах трансформаційних змін сучасного суспільства».

Найбільш істотні результати дослідження:

– *розкрито* зміст та специфіку професійної діяльності медичних працівників крізь соціально-психологічні особливості проявів, впливу та наслідків у ній когнітивного дисонансу;

– *визначено* соціально-психологічні особливості проявів когнітивного дисонансу в професійній діяльності медичних працівників на різних етапах їх професіогенезу та *проведено* диференціацію вибірки за продуктивністю подолання його негативних проявів, з урахуванням взаємодії особистісних рис та когнітивно-стильових характеристик;

– *виявлено* взаємозв'язок між застосуванням продуктивних копінг-стратегій у процесі подолання негативних проявів когнітивного дисонансу та стійкістю до стресу медичних працівників, їх ціннісним ставленням до життя (на противагу непродуктивним копінг-стратегіям, що корелюють з професійним стресом, емоційним вигоранням та мають негативний вплив на подолання проявів когнітивного дисонансу, провокуючи внутрішню конфліктність та професійне вигорання медичних працівників загалом);

– *розроблено та доведено* ефективність комплексної соціально-психологічної програми формування конфліктологічної культури медичних працівників з метою подолання негативних проявів когнітивного дисонансу в їх професійній діяльності, реалізованої з позицій суб'єктно-діяльнісного, індивідуально-орієнтованого, когнітивного, середовищного підходів, із задіянням соціально-психологічних технологій особистісної та міжособистісної спрямованості, а також активних соціально-психологічних методів навчання та допомоги.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягає у тому, що:

– *вперше*: зміст та специфіку професійної діяльності медичних працівників (її морфологічний, аксіологічний, праксеологічний та онтологічний аспекти) *розглянуто* крізь соціально-психологічні особливості проявів, впливу та наслідків у ній когнітивного дисонансу; *визначено* соціально-психологічні особливості проявів когнітивного дисонансу в професійній діяльності медичних працівників на різних етапах їх професіогенезу та *проведено* диференціацію вибірки за продуктивністю подолання його негативних проявів, з урахуванням взаємодії особистісних рис та когнітивно-стильових характеристик; *виявлено* взаємозв'язок між застосуванням продуктивних копінг-стратегій у процесі подолання негативних проявів когнітивного дисонансу та стійкістю до стресу медичних працівників, їх ціннісним ставленням до життя (на противагу непродуктивним копінг-стратегіям, що корелюють з професійним стресом, емоційним вигоранням та мають негативний вплив на подолання проявів когнітивного дисонансу, провокуючи внутрішню конфліктність та професійне вигорання медичних працівників загалом).

– *розроблено та доведено* ефективність комплексної соціально-психологічної програми формування конфліктологічної культури медичних працівників з метою подолання негативних проявів когнітивного дисонансу в їх професійній діяльності, реалізованої з позицій суб'єктно-діяльнісного,

індивідуально-орієнтованого, когнітивного, середовищного підходів, із задіянням соціально-психологічних технологій особистісної та міжособистісної спрямованості, а також активних соціально-психологічних методів навчання та допомоги;

– *поглиблено та уточнено*: уявлення про соціально-психологічну обумовленість проявів когнітивного дисонансу у професійній діяльності фахівців соціономічного профілю, зокрема медичних працівників;

– *набули подальшого розвитку*: погляди на змістовну специфіку професійної діяльності, особистісні трансформації та особливості когнітивного стилю медичних працівників; підходи до засобів і технологій подолання проявів когнітивного дисонансу в їх професійній діяльності у соціально-психологічному вимірі.

Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування методичного інструментарію для вивчення соціально-психологічних проявів когнітивного дисонансу у професійній діяльності медичних працівників; у створенні та апробації комплексної соціально-психологічної програми формування конфліктологічної культури медичних працівників з метою подолання проявів когнітивного дисонансу у їх професійній діяльності. Отримані дані, разом із задіяними психодіагностичними методиками, засобами корекції та активними соціально-психологічними методами навчання та допомоги, можуть знайти застосування на різних етапах професіогенезу фахівців медичної галузі задля системної інтеграції особистості, емоційної саморегуляції, соціальної адаптації та ефективної професійної взаємодії, а також розширення проактивних поведінкових стратегій.

Надійність та вірогідність результатів дослідження забезпечені методологічним обґрунтуванням вихідних теоретичних позицій, використанням взаємодоповнюючих методів, що відповідають меті та завданням дослідження, репрезентативністю вибірки, поєднанням кількісних та якісних методів аналізу отриманих емпіричних даних, використанням методів математичної статистики з залученням сучасних програм обробки даних.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні положення дисертаційної роботи було представлено на науково-практичних конференціях, семінарах-тренінгах, зокрема на *міжнародних*: III науково-практичній конференції «Актуальні питання соціальної та практичної психології у координатах сучасних парадигм» (Севсродонецьк, 2015 р.), V науково-практичній конференції молодих учених, аспірантів і студентів «Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри» (Київ, Севсродонецьк, 2016 р.), XVII науково-практичній конференції «Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти» (Montreal, 2018), VIII науково-практичній конференції «Лабіринти реальності» (Montreal, 2020), VII науково-практичній конференції «Актуальні питання здоров'язбереження у координатах сучасних

парадигм» (Сєверодонецьк, 2021 р.), II науково-практичній онлайн конференції «Цілісний підхід у психології особистості: особливості теорії та практики» (Кропивницький, 2022 р.), семінарах-тренінгах у межах Програми «Справедливість для всіх» Агенції США з міжнародного розвитку (USAID): «Формування резильєнтності (життєстійкості), як особистий ресурс в умовах війни» (Київ, 2023 р.), «Удосконалення комунікативних здібностей: технології розвитку soft skills» (Київ, 2023 р.), «Синергія інтелекту та тіла: науково-педагогічна компетентність» (Київ, 2024 р.), «Психологія професійного мислення: готовність до змін» (Київ, 2024 р.), «Соціально-правовий аналіз булінгу та мобінгу, як найпоширеніших явищ дискримінації в суспільстві» (Київ, 2024 р.); з міжнародною участю: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Цілісний підхід у психології та соціальній роботі: теорія та практика» (Кропивницький, 2023 р.), Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні питання гіпнозу та сучасної гіпнотерапії у корекції психоемоційних травм, ПТСР та інших психічних розладів» (Київ, 2025 р.); *всєукраїнських*: I науково-практичній конференції «Актуальні питання відновлення ментального здоров'я у психологічному вимірі» (Київ, 2024 р.); доповідалися та обговорювалися на розширених засіданнях кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (2015-2025 рр.).

Публікації. Основні положення й висновки дисертаційної роботи представлено у 17 публікаціях авторки, з яких 8 статей у наукових фахових виданнях із психології (з них 7 статей – у наукометричних виданнях, 1 з яких проіндексована у наукометричній базі Scopus), 9 публікацій – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Спеціалізована вчена рада вважає, що:

1. Дисертаційне дослідження Унгурян Наталі Василівни «Соціально-психологічні особливості проявів когнітивного дисонансу у професійній діяльності медичних працівників» є самостійним, завершеним теоретико-емпіричним дослідженням із актуальної проблеми соціальної психології, яке доповнює наукові знання про соціально-психологічні особливості проявів когнітивного дисонансу у професійній діяльності фахівців медичної галузі.
2. Дисертація Унгурян Наталі Василівни «Соціально-психологічні особливості проявів когнітивного дисонансу у професійній діяльності медичних працівників» є кваліфікованою науковою працею з відповідним обсягом основного тексту, оформленого відповідно до державного стандарту.
3. Дисертація відповідає п. 9, 11, 12, 13 постанови Кабінету Міністрів України № 567 (із змінами) від 24 липня 2013 р. про затвердження «Порядку присудження наукових ступенів» та положенню про спеціалізовану вчену раду наказу Міністерства освіти і науки України від 14.09.2011 р. № 1059 (із змінами) від 12.03.2012 р.

4. Унгурян Наталя Василівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук з наукової спеціальності 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи».

На підставі результатів таємного голосування та прийнятого висновку спеціалізована вчена рада присуджує Унгурян Наталі Василівні науковий ступінь кандидата психологічних наук з наукової спеціальності 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи».

Головуюча на засіданні
спеціалізованої вченої ради

доктор психологічних наук,
професор Н. Є. Завацька

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

кандидат психологічних наук
доцент Г. М. Побокіна

16 травня 2025 р.

Атестаційна справа зареєстрована у Міністерстві освіти і науки України
під № _____

Затверджено рішення спеціалізованої вченої ради про присудження
наукового ступеня кандидата психологічних наук рішенням атестаційної
колегії Міністерства освіти і науки України від " ____ " _____ 20 ____ року.

Видано диплом _____
(серія, номер)

Начальник відділу _____
(підпис) (прізвище, ініціали)